

Više od polovine evropskih reka je pod crvenom uzbunom – ne uspevaju da dođu do dobrog zdravlja kako to zahteva Okvirna direktiva o vodama do 2015. godine. Ipak, paralelno, Direktiva o obnovljivoj energiji (RED) je omogućila da se brojni štetni hidroenergetski projekti računaju kao obnovljivi izvori energije i da u mnogim slučajevima imaju koristi od podsticaja za obnovljivu energiju – čak i kada su prekršili zakon EU.

Ako tekuća revizija Direktive ne poboljša zahteve za vodu i zaštitu biodiverziteta, ciljevi Strategije o biodiverzitetu EU 2030 da se zaustavi propadanje svih zaštićenih staništa i vrsta i obnovi 25.000 km reka slobodnog protoka do 2030. biće nedostižni. .

Projekat VEZ Svoghe na reci Iskar, severno od Sofije, već je doveo do ozbiljnih ekoloških i društvenih uticaja, koji pokazuju potrebu da se RED eksplicitno poveže sa zahtevima za usklađenost sa zakonima EU o životnoj sredini. Sa izgradnjom pet od devet prvobitno planiranih hidroelektrana, sprečena je migracija riba i poplavljen deo Parka prirode Vračanski Balkan.

Zvaničnici EU su više puta istakli da ne bi trebalo biti kompromisa između postizanja klimatskih ciljeva i zaštite biodiverziteta. Međutim, mnoge hidroelektrane puštene u rad od kada je RED prvi put usvojen 2009. godine pokazuju drugačiju sliku. Iako su neke pouke izvučene u poslednjoj deceniji, štete po životnu sredinu ostaju i treba ih otkloniti. RED koji je trenutno u reviziji ne bi trebalo da dozvoli nikakav prostor za novu štetu.

Kako Bankwatch partnerske grupe iz Bugarske već godinama obaveštavaju EK, kaskada VEZ Svoghe je odobrena, izgrađena i sada radi uz ozbiljne povrede nacionalnog zakona, kao i Okvirne direktive EU o staništima i vodama. Ipak, još uvek se računa u ciljeve Bugarske u pogledu obnovljive energije i dobio je podsticaje za obnovljivu energiju. U stvarnosti, ništa ne sprečava takva postrojenja da dobiju takve subvencije, jer RED nema odredbe koje bi osigurale da kršenje zakona dovede do zaustavljanja podsticaja.

Kršenje nacionalnog zakona

Kaskada Svoghe je planirana i delimično izgrađena u okviru Parka prirode Vračanski Balkan bez presedana kršenja člana 33. Zakona o zaštićenim područjima Bugarske koji predviđa:

„U parkovima prirode zabranjeno je obavljanje: (...) delatnosti i izgradnje koje nisu dozvoljene uredbom o proglašenju parka, planom upravljanja parkom i razvojnim i tehničkim planovima i projektima“.

U uredbi o proglašenju parka iz 2003. godine nije dozvoljena gradnja hidroenergetike, niti u prvom planu upravljanja odobrenom nakon odluke o proceni uticaja na životnu sredinu, niti u bilo kom drugom dokumentu parka. Ipak, prema projektu EIA, ukupna površina instalacija koje spadaju u granice Nacionalnog parka Vračanski Balkan iznosi 11.085 hektara (...), i obuhvata delove fabrika Lakatnik, Svražan, Opletnja, Levište i Gabrovnica.

Serija štetnih hidroelektrana na reci Iskar pokazuje zašto treba pooštriti Direktivu EU o obnovljivoj energiji

Proceni uticaja na životnu sredinu se usprotivila Regionalna inspekcija za životnu sredinu, ali je odobrilo nacionalno Ministarstvo životne sredine i voda. Fabrike Lakatnik, Svražen i Opletnja, koje finansira EBRD i puštene u rad između 2008. i 2013. godine, već su uništile više od 6 hektara parka.

Štaviše, sve brane su izgrađene u koritu reke, koja je državna svojina, bez ikakvog ugovora o koncesiji ili drugih prava građenja na državnom zemljištu. Udruženje Balkanka navodi da su takve gradnje nelegalne prema nekoliko nacionalnih zakona, au drugom regionu to je dovelo do prve uklanjanja brane u Bugarskoj. U novembru 2021. godine, regionalno tužilaštvo u Sofiji odbilo je da preduzme mere po pitanju legalnosti građevinskih dozvola fabrike Svražen, a Balkanka se žali na tu odluku.

Izvor: bankwatch.org